

100. výročí vzniku Československa

Kolektiv autorů.

Klatovy: Městská knihovna Klatovy, 2020, 153 s. Klatovy v prostoru a čase, 14.
ISBN 978-80-907785-1-1

Město Klatovy je pro historika právnictví tradičně spojováno se třemi významnými osobnostmi, klatovským rodákem Pavlem Kristiánem z Koldína, studentem tamějšího gymnázia Antonínem Randou a klatovským starostou v letech 1912–1919, advokátem Karlem Hostašem.

Město Klatovy je však nejen pro historika právnictví sympatické i tím, že systematicky připomíná svoji historii, ať již například odhalením pamětní desky na Koldínově rodném domě, či pořádáním historických konferencí a vydáváním sborníku *Klatovy v prostoru a čase*.

Čtrnáctý svazek citovaného sborníku je věnován vzniku Československa v Klatovech a na Klatovsku. Jedná se o kolektivní publikaci z pera klatovských historiků, jakož i autorů, kteří si Klatovy či danou regionální problematiku oblíbili.

Po úvodním slově starosty města Rudolfa Salvetra následuje studie Jiřího Raka (FSS UK) *Říjen 1918*, která se věnuje vzniku samostatného státu a dobové atmosféře. Autor otvírá celou řadu otázek k diskusi a uzavírá, že „ve výčtu otazníků vyvstávajících při vzpomínce na 28. říjen 1918 by bylo možné ještě dlouho pokračovat. Snad těchto několik poznámek stačí, aby falešné pozlátko opadlo. Konečně po stu letech snad už není třeba republiku legitimizovat demonizací monarchie, můžeme přiznat, že na klidném průběhu převratu měl zásluhu také federalizační manifest císaře Karla, osobnosti českým historickým vědomím neprávem odsunované. Můžeme se konečně také

už připojit k oslavám konce Velké války, jako si ji připomíná celý svět. Doposavad se většina našich současníků domnívá, že válka skončila 28. října vyhlášením Československa. Okolní národy právem slaví 11. listopad jako den příměří, bohužel křehkého“.

V další studii rovněž v širší rovině Petr Koura (PeDF UK) analyzuje *Vztah českých Němců k nově vzniklé republice*. Autor připomíná, že „česká politická reprezentace tak již nemusela na sklonku října 1918 bojovat o ideu samostatného státu, ale o jeho hranice“. Podrobně se věnuje historii provincie Deutsch-Böhmen, vyhlášené 29. října 1918. Z jeho rozpravy zaujme informace, že při obsazování pohraničních oblastí československým vojskem „jeden z mála sudetoněmeckých politiků, který tváří v tvář postupujícímu vojsku vyzýval k aktivní obraně, a to třeba i na Ještědu, byl paradoxně pozdější zakladatel KSČ a poúnorový československý diplomat Karl Kreibich, tehdy ovšem ještě politik německé sociální demokracie“.

Následující příspěvky jsou již věnovány přímo Klatovům. Lukáš Valeš (FPR ZČU) se zabýval tématem *Město Klatovy, Praha, česká územní samospráva a vznik Československa „zdola“*. Z jeho textu se lze dozvědět řadu zajímavostí, například to, že manifestační průvod se sešel cestou z pohřbu klatovského četnického strážmistra Procházky, jenž podlehl španělské chřipce, a z dalšího pohřbu, či že 28. října 1918 koncertoval v klatovské Sokolovně houslista František Ondříček, který koncert zahájil českou hymnou *Kde domov můj*. Lukáš Valeš uzavírá, že pro samostatný stát „o to významnější byla podpora, které se těšil v českých městech, jež – stejně jako Klatovy – dávaly jasně najevo, že Československo je jejich státem a jehož občané byli připraveni za něj obětovat i to nejcennější – své životy“.

Společně s notářem Josefem Marcelem (Notářský úřad Chomutov) Lukáš Valeš zpracoval i kapitolu *Klatovský starosta JUDr. Karel Hostaš, Velká válka a vznik Československa*. Spoluautoři zde takřka den po dni přibližují činnost starosty a advokáta Karla Hostaše (1854–1934). Ten byl starostou města v letech 1912–1919, odmítl ujmout se úřadu starosty po volbách v roce 1919 z toho důvodu, že národní demokracie, za níž kandidoval, ve volbách celkově neuspěla. „Éra starostenství JUDr. Karla Hostaše se tak definitivně uzavřela. Klatovy však na význam a zásadní roli svého vrcholného představitele pro dějiny města nikdy nezapomněly. V reprezentativní publikaci *Klatovy – město a okolí*, která byla vydána necelé čtyři roky po Hostašově smrti (22. června

1934), se výstižně konstatuje: „Jest velikou zásluhou starosty Dr. Hostaše, že dovedl město převést bez vážných následků z těžkých dob válečných.“⁶⁹ Také tato studie je jasným důkazem, že ctihodné jméno tohoto klatovského komunálního politika, který pro své milované Klatovy žil a pracoval, nebude zapomenuto ani v 21. století,“ uzavírají spoluautoři. Zbývá jen dodat, že tato biografie je zajímavým příspěvkem i k dějinám regionální advokacie.

V další studii se Karel Řeháček (SoA Plzeň, PedF ZČU) zaměřil na *Projevy poválečného radikalismu na Klatovsku*. Přiblížil nelehkou sociální situaci ve městě a uzavřel, že stran radikalismu „v Klatovech se jednalo především o protesty proti nedostatku potravin a jejich vysokým cenám (k největším nepokojům došlo hned počátkem ledna 1919). Obyvatelstvo, resp. klatovská ‚ulice‘ tak spolurozhodovaly o nejdůležitějších záležitostech města. Díky pochopení státních a samosprávných úřadů a zdrženlivosti bezpečnostních struktur se však až na popsání výjimky podařilo ve městě a jeho okolí udržet relativní klid, pořádek a sociální stabilitu. A to rozhodně nebylo v bezprostředně poválečném období v sousedství Československa samozřejmé.“

Jan Jiráček (Vlastivědné muzeum Dr. Karla Hostaše v Klatovech) popsal *Konec starých časů v Kašperských Horách*. Vývoj v německých Kašperských Horách byl zcela odlišný než v Klatovech. Kašperské Hory se pod kontrolu československých jednotek dostaly až 23. listopadu 1918. I tak však ve městě klid zcela nenastal, odpůrci československého státu dokonce přešli na partyzánský způsob boje a sabotážní činnost.

Pro historika i turistu je zajímavá kapitola *Pomníky padlým v první světové válce na Klatovsku* Marcela Fišera (Galerie výtvarného umění Cheb). Autor podrobně informuje nejen o pomnících v řadě lokalit Klatovska, ale též o jejich autorech a dalších osudech.

Poslední dva příspěvky napsali sochař Václav Fiala (*Od nápadu k realizaci*), mimo jiné autor pamětní desky na rodném domě Pavla Kristiána z Koldína (2012) a pomníku Antonína Randy v Bystřici nad Úhlavou (2006), a klatovský místostarosta Martin Kříž (*100. výročí vzniku Československa v Klatovech*), který podrobně popsal průběh oslav.

Lze uzavřít, že faktograficky bohatá publikace plasticky pokrývá okolnosti vzniku československého státu „klatovskými očima“, je však přínosná i pro možnost komparistiky s průběhem událostí října a listopadu 1918 v jiných místech, jakož i pro každého čtenáře, který rád do Klatov a jejich okolí zavítá. Na příkladu Karla Hostaše se pak potvrzuje teze, že Československo bylo svým způsobem republikou právníků a že je pravidlem, že u politických změn, revolucí a vzniku nových států nikdy nechybí advokát.

Z uvedených důvodů publikace patří nejen do knihovny regionálního badatele, ale též právního historika či právníka, který nalezl v historii svoji zálibu.

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.